

Formandens beretning om foreningens arbejde det forgangne år

Vi holder generalforsamling i en tid, hvor vi venter. Ikke kun i den forstand, at vi inviterer til generalforsamling her i slutningen af februar, hvor vi er ved at være trætte af vinter, og vi mere eller mindre tålmodigt venter på at foråret skal komme.

Nej, det er også en ventetid for foreningen. Særligt venter vi på, at arbejdet med Råstofplan 2016 – med stor forsinkelse, skal blive færdiggjort, og at en råstofplan uden Mosebjerg og den vestlige del af Stærhøj kan blive politisk vedtaget, når vi når til slutningen af april. Og det er bestemt værd at vente på!

Vi venter også på, at det kommuneplantillæg, som Regionen udfærdigede allerede i forbindelse med høringsfasen for VVM for molerindvinding i Stærhøj i vinteren 15/16, bliver vedtaget af vores kommunalpolitikere. Det er i hvert fald forventeligt, at den bliver det. Og det vi venter på i forhold til dette kommuneplantillæg er selvfølgelig ikke selve godkendelsen men at nå til det tidspunkt, hvor vi har mulighed for at klage over den. Og det er fint at vente med den klagefase til maj, så skulle det sidste punktum i Råstofplan 2016 gerne være sat.

Så vi er som bestyrelse på mange måder i en venteposition, og når jeg nu om lidt skal berette om bestyrelsens arbejde i det forgangne år, så handler meget af det, jeg vil sige, også om at vente. For det har været et år i bestyrelsens liv, hvor meget har ladet vente på sig, og hvor vi langt hen ad vejen har måttet være tålmodige og lade de forvaltningsmæssige og politiske processer gå deres gang.

Vi har selvfølgelig også markeret os, der hvor det har været nødvendigt. Og det har været nødvendigt. Fx i forhold til den skræmmekampagne, som Søren Klitskov har ført i forhold til lukning og tab af arbejdspladser, hvis Mosebjerg blev taget ud som råstofgraveområde – det var helt utroligt så meget taletid den mand fik og hvor ukritiske diverse journalister var i forhold til hans påstande. Men særligt i forhold til den uventede – og vilde! – vending, som sagen tog, da Staten gik ind og blandede sig i Regionens arbejde med den fremtidige råstofplanlægning. Her har det været

nødvendigt for os at gå ind og på det kraftigste problematisere, at Naturstyrelsen pludselig gør det til en statslig interesse at sikre en privat virksomhed adgang til moler. Men mere om det senere..

Sidste generalforsamling var den d. 30. januar 2016, hvor indholdet af Regionens forslag til Råstofplan 2016 var kommet ud i offentligheden, og hvor den del af indholdet, der handlede om fremtidige graveområder for råstoffet moler udløste en sand storm - i hvert fald her på øen og på naboøen Fur, hvor Søren Klitskov fik engageret medarbejdere, søstervirksomheden Skamol og diverse medier i en massiv kampagne mod Regionens forslag til Råstofplan 2016, som han mente ville gøre en ende ikke kun på virksomheden men på hele lokalsamfundet på Nordmors.

Vi måtte dog alle væbne os med lidt tålmodighed, for forslaget til råstofplanen blev ikke som planlagt sendt i høring i januar. Pga. af en administrativ fejl skulle planen genbehandles i de politiske udvalg, og det blev derfor først d. 1. marts, at Regionsrådet sendte forslaget i en 8 ugers høring. Og Venstre var forud for dette Regionsrådsmøde indædt gået ind i kampen for at samle et flertal for et forslag om at bibeholde Mosebjerg i Råstofplanen. Det lykkedes heldigvis ikke. De kunne kun samle 16 stemmer for forslaget. Men februar var en intens måned, hvor både vores bestyrelse og medlemmer i læserbreve og åbne breve til politikerne gjorde alt hvad vi kunne for at bakke op om det fornuftlige og professionelle arbejde, som Regionens embedsfolk havde lavet i forhold til den nye Råstofplan.

Men det var svært at komme igennem med budskabet. Særligt her på øen, hvor det i foråret nærmest udviklede sig til en egentlig politisk kampagne for molerindvinding på Mors – jo mere, jo bedre lød et nærmest fra alle politiske sider. På et kommunalbestyrelsesmøde i Sillerslev gik det endda så vidt, at borgmesteren afbrød tilhørernes spørgetid for at tale for molerindvindingens lyksaligheder, og derefter gik taletiden på runde - ikke hos tilhørerne, men hos de andre politiske partier, der jo også skulle have muligheden for at rose molerindustrien.

Imens denne storm rasede, så udløb høringsfristen for VVM for molerindvinding i Stærhøj d. 12. februar. Da var der indkommet over 50 høringssvar, og i den forbindelse vil jeg gerne rose vores medlemmer for de mange saglige og velkomponerede høringssvar, som I har sendt ind. Der har været en stor opbakning til sagen, også selvom mange jo allerede havde givet deres modstand til kende i et

høringsvar til Morsø kommune, dengang det var Kommunens VVM, der var i høring. Så bekymringen om, om Stærhøj nu var blevet "glemt", blev gjort til skamme.

Da bestyrelsens arbejde i forhold til Stærhøj-høringen var afsluttet midt i februar, vendte vi igen tilbage til sagen om Råstofplan 2016. Regionen havde nemlig annonceret, at man ville afholde et borgermøde på Mors. Da Råstofplan 2012 var i høring, var jeg selv til et tilsvarende borgermøde i Aalborg, hvor salen var propfuld af mennesker med alle mulige forskellige interesser i råstofindvinding, og hvor der ikke var tildelt opmærksomhed til særlige områder, og hvor taletiden for den enkelte borger var meget knap. Så at udvide borgerinddragelsen med et møde på Mors, hvor én sag får lov til at fylde alt for en stund, det er altså noget ekstraordinært. Og noget som i høj grad skyldes foreningens arbejde med at få problematikkerne omkring molerindvindingen på den politiske dagsorden. Så Regionens prioritering af molersagen var og er vi glade for. Når det er sagt, så må jeg også sige, at det var svært at forberede sig til et sådant møde. Vi er i bestyrelsen før blevet tildelt taletid, bl.a., som jeg berettede om til sidste generalforsamling, til et udvidet udvalgsmøde i maj 2015, og også som helt nystartet forening i forbindelse med et borgermøde i Bjergby afholdt af Morsø kommune. Så vi har en vis erfaring, men til dette møde kunne vi jo kun håbe, at vi ville få lov til at fremføre vores synspunkter – noget egentligt punkt på dagsordenen var vi jo ikke. Og ja, man kan jo lægge mange strategier på forhånd, men der er så meget uforudsigelighed i sådan et borgermøde, og meget handlede d. 20. april i Det Ottekantede Forsamlingshus også om at afvente modstandernes (ja, denne gang var det jo os, der var tilhængere af Råstofplanen og de andre, der var modstandere af den) tiltag. I var jo selv til stede, de fleste af jer, og I vil vel give mig ret i, at der var en meget speciel og intens stemning – ind imellem kunne man også foranlediges til at tro, at man var havnet på et fodboldstadion, når man så samlingen af hvide bluser i salen.

Borgermødet var som sagt Regionens tiltag i forbindelse med høringsfasen for Råstofplan 2016, og den udløb d. 9. maj. Som sagt var det denne gang i en lidt anden rolle, vi deltog i høringsfasen, nemlig ved at sende høringsvar ind, som talte for og bakkede op om Regionens forslag – og rigtig mange af vores medlemmer gjorde det samme, og det er vi glade for, for det er utroligt vigtigt, at vi som forening får

tilkendegivet, hvor stor værdi det har, at Regionen nu har taget et opgør med 30 års fastlåst råstofforvaltning.

I Morsø kommune ser det ud som om, man har svært ved at acceptere, at det nu er Regionen, der har myndigheden på området. Men kommunalbestyrelsen måtte jo som alle andre indsende deres høringssvar til det udsendte forslag. Det blev godkendt på et kommunalbestyrelsesmøde d. 2. maj – og et af argumenterne for at bibeholde Mosebjerg og Stærhøj Vest som graveområder er her, at ”en fortsat udvinding af moler [kan] være med til at forny den i forvejen enestående samling af fosiler, der er på molermuseet, ligesom de efterbehandlede graveområder kan blive attraktive udflugtsmål”. Jeg håber, at der er langt imellem sådanne argumenter i råstofsagerne generelt – men hvem ved, måske er det ikke kun på Mors, at den slags finder sted. Hvad der også har været langt imellem, er molerkritiske røster i kommunalbestyrelsen, men her i maj sker der det glædelige, at antallet af tilhængere for en bevarelse af Mosebjerg og Stærhøj fordobles med Morten Lynggaards indtræden i kommunalbestyrelsen. Det havde vi ventet på længe!

Det sker desværre også det uventede i forsommeren 2016, at Naturstyrelsen – nu SVANA – gør indsigelse mod Regionens forslag til Råstofplan og tilkendegiver, at man mener, at moler er et så unikt råstof, at muligheden for at råstoffet fortsat kan udnyttes bør beskyttes. Ja, det er nogle ret kryptiske formuleringer, der kommer fra Naturstyrelsen, og vi skulle da også læse teksten en ekstra gang, for at være sikker på, at det virkelig var sandt. Naturstyrelsen gik ind i sagen – ikke til fordel for naturen men til fordel for molerindustrien! – og sagde dermed at molerindvinding er en statslig interesse. Da jeg først fik interesse for sagen tilbage i 2011, tog jeg tit mig selv i at tænke, at bare staten dog blev involveret i det, bare sagen dog havnede på Miljøministerens bord, så ville man kunne sætte en stopper for den hensynsløse ødelæggelse af vores fælles naturarv, som ville være konsekvensen, hvis Damolin fik lov til at grave Stærhøj væk. Nu lå der en indsigelse fra Staten – den sagde bare lige det modsatte. Den sagde, hvor vigtigt det var, at virksomheden kunne have lov til at fortsætte med at ødelægge naturen. At Naturstyrelsen på denne måde gjorde fortsat molerindvinding til en statslig interesse - det havde jeg ikke forventet! Det er meget tydeligt beskrevet, hvilke statslige interesser Naturstyrelsen skal varetage i forbindelse med råstofplanlægningen, og at støtte en privat virksomhed i at tjene penge ved at bortgrave vores fælles naturarv, er ikke oplyst som en statslig

interesse – og bør heller ikke være det! I bestyrelsen gik vi til pressen og påpegede det problematiske ved forløbet. I den forbindelse skrev Jørgen Saaby også en glimrende artikel, som blev publiceret på Keld Hansens hjemmeside gylle.dk, hvor Jørgen gennemgår forløbet i detaljer. Heldigvis sidder der også i Regionen embedsfolk, som er godt inde i sagerne, og som kunne forholde sig kritiske til Naturstyrelsens ukritiske alliance med Dansk Industri og Damolin.

Tilbage stod, at sagen havde taget en noget uventet drejning, og at vi nu kunne se frem til at måtte vente endnu længere på at få Råstofplanen vedtaget.

I ventetiden sker der dog det glædelige, at foreningen i juli får medhold i vores klage over Morsø kommunes dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3. Så det var altså en ”ommer” for Kommunen, der ikke i tilstrækkelig grad havde fremlagt argumenter for, at molergravning er så væsentlig en interesse, at der kan dispenseres fra § 3 beskyttelsen. Vi venter spændt på, hvornår en ny dispensation bliver offentliggjort, og holder et vågent øje med Kommunens hjemmeside.

I august er det fortsat Statens indsigelse og dens udsættelse af processen for Råstofplan 2016, der er i fokus, og i Folketinget må Miljø- og Fødevareminister Esben Lunde Larsen nu svare på, hvad de statslige interesser i indvinding af moler består i.

I midten af september, umiddelbart før Regionsrådet skal vende tommelfingeren op eller ned for indvinding i Stærhøj, fyldes den lokale avis af historier om ”nye” og hemmeligholdte molerfund omkring Hesselbjerg. Afsløringen ser ud til at komme bag på både administrationen og politikerne i Regionen. Med alt det arbejde, som man i Regionen havde igangsat bl.a. i Erslev for at sikre tilstrækkelige graveområder til virksomheden, så havde man ikke ventet en sådan adfærd fra Damolin, og man kan i september spore en begyndende irritation hos særligt de folkevalgte – det der med råstofindvinding, det er noget besværligt noget... D. 27. september skulle Regionsrådet tage stilling til Damolins indvindingsansøgning til Stærhøj Øst, og vi fulgte spændt med på transmissionen fra mødet, og det er et regionsråd, der i deres diskussion af sagen er anderledes vægelsindede og runde i deres formuleringer. Poul Erik Andreasen fra Socialdemokratiet sagde bl.a. i debatten: ”Jeg tør da næsten ikke gætte på, hvad indstillingen i dag ville være blevet, hvis vi noget tidligere havde haft kendskab til de enorme mængder moler, der ligger oppe på et langt mere

hensigtsmæssigt sted". Og hans udtalelse er meget sigende for den stemning, der var blandt politikerne til dette møde. Man havde egentligt ikke rigtigt lyst til at give den her tilladelse, men nu var man jo kommet så langt i sagsforløbet, at der ikke var nogen vej tilbage. De Radikale kom med et forslag om en udsættelse af forløbet, men det blev afvist af regionsrådsformanden. For mig rent personligt var det en svær debat at være vidne til. Jeg sad i hvert fald tilbage med sådan en "ligeved og næsten"-følelse i kroppen. På den anden side havde vi jo også ventet, at man ville give tilladelsen. Det har jo været fremme flere gange – både mere eller mindre mellem linjerne – at man fra politisk side mente, at man havde foretaget den rette afvejning mellem benyttelse og beskyttelse ved at give tilladelse i Stærhøj men udetage Mosebjerg.

I oktober kommer sagen på forsiden af Kristeligt Dagblad og Ministeren må igen svare på spørgsmål i Folketinget.

Lige inden jul står det klart, at Regionens forhandlinger med SVANA resulterer i, at Staten trækker sig ud af sagen igen. Og i denne ventetid var det en rigtig god nyhed.

I januar bliver det så annonceret, at Damolin er blevet solgt til fransk Imery. Det vil jeg ikke sige så meget om. Salget var ventet, i hvert fald her i bestyrelsen, og vi har også ved flere lejligheder, bl.a. i læserbreve, peget på, at mange af Damolins bestræbelser skulle ses i lyset af et fremtidigt salg. Det var vel, hvad man kunne forvente af en virksomhed og af en direktør med mange – ikke følelser – men millioner i klemme.

Hvor 2016 har været et år, hvor Stærhøj har stået lidt i skyggen af Mosebjerg, så vil det nu i 2017 være Stærhøj, der bliver omdrejningspunktet i foreningens arbejde. Først i forhold til det Kommuneplantillæg med tilhørende VVM, som er i høring frem til d. 6. april – en høringsfase som jeg vil opfordre alle medlemmer til at tage del i ved at indsende hørings svar, der tilkendegiver vores vedholdende modstand mod at dette enestående landskab skal bortgraves og forvandles til uigenkendelighed.

I den efterfølgende klagefase vil vi som bestyrelse sætte alt ind for at stoppe graveriet. Det bliver ikke nemt – men vi satser på, at tålmodighed, vedholdenhed og den indsigt, som vi har opnået i foreningens 3 leveår, vil komme os til gavn. Vi ved, at selve klagefasen er på 4 uger, men hvor lang tid sagsbehandlingen kommer til at

strække sig over, er svært at sige. Men 2017 bliver IKKE det år, hvor de gule maskiner slippes løs i Fårtoft.